

N:o 152.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående uppförande af en vaktmästarbostad vid Kalmar slott; gifven Stockholms slott den 27 mars 1907.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att till uppförande vid Kalmar slott, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med af öfverintendentsämbetet i underdånig skrifvelse den 31 oktober 1905 tillstyrkt förslag, af en byggnad, afsedd till bostad för den vid slottet anställde vaktmästaren, på extra stat för år 1908 anvisa ett anslag af 8,500 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF.

Carl Swartz.

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Kungl.
Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms
slott den 27 mars 1907.*

Närvarande:

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
Statsråden: TINGSTEN,
ALBERT PETERSSON,
ALFRED PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
DYRSSEN,
HAMMARSKJÖLD,
ROOS,
JUHLIN,
SWARTZ.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Swartz anförde härefter:
I underdånig skrifvelse den 27 september 1904 har öfverintendents-
ämbetet gjort framställning om anvisande af medel till uppförande af
en vaktmästarbostad vid Kalmar slott.

Af handlingarna i ärendet inhämtas följande.

Alltsedan under slutet af 1850- och början af 1860-talet vissa delar
af Kalmar slott undergått restaurering, som bekostats af statsmedel, har
för den närmaste tillsynen och vården af slottet därstädes funnits an-
ställd en af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Kalmar län förordnad
tillsyningsman eller vaktmästare. Såsom godtgörelse för berörda, honom
tilldelade uppdrag har nämnde tillsyningsman eller vaktmästare intill

innevarande års början åtnjutit, förutom en kontant aflöning af 300 kronor om året jämte vissa andra förmåner, bestående i rätt att nyttja slottsvallarna och några inom yttre vallgrafvarna befintliga mindre jordstycken, jämväl fri bostad inom slottet. Den kontanta aflöningen, hvilken alltsedan befattningens tillkomst utgått af det å sjunde hufvudtiteln anvisade ordinarie anslaget till byggnader och reparationer, har emellertid från och med innevarande år höjts till 500 kronor om året, hvaremot rätten att nyttja slottsvallarna och nyssnämnda jordstycken bortfallit.

I förenämnda underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 har öfverintendentsämbetet hemställt om uppförande af en särskild bostad utom slottet åt nämnde tillsyningsman eller vaktmästare.

Till stöd för denna sin framställning har ämbetet framhållit, att då äfven med den noggrannaste tillsyn af förenämnda, åt vaktmästaren upplåtna lägenhet inom slottet en eldsolycka där kunde inträffa, ett fortsatt användande af samma lägenhet såsom bostad gifvetvis innebure en högeligen afsevärd våda för en af landets märkligaste historiska byggnader, helst det icke finge anses oantagligt, att, i betraktande af de väldiga trämassor, som bildades af i slottet förekommande tak- och bjälklag, elden under ogynnsamma förhållanden icke skulle kunna hejdas. Med afseende härå hade ämbetet ansett sig böra underställa Kungl. Maj:ts pröfning frågan, huruvida icke en bostad åt förenämnde vaktmästare, hvilken befattning med skyldig hänsyn till slottets behöriga vårdande icke syntes kunna indragas och hvilken boställslägenhet af samma grund själf-fallet måste ligga i slottets omedelbara närhet, borde uppföras utanför det egentliga slottet på den å en skrifvelsen bifogad situationsplan angifna plats, där en befintlig öfverhvälfd källare erbjöde en särdeles förmånlig byggnadsgrund, och hvilken plats i anseende till sitt läge invid hufvudingången till slottet vore för öfvervakandet af detta och de personer, som däri önskade inträda, synnerligen lämplig. För ändamålet hade öfverintendentsämbetet låtit genom e. o. arkitekten hos ämbetet hofintendenten G. Lindgren upprätta skrifvelsen likaledes bifogade ritningar till den af ämbetet ifrågakända byggnaden, för hvilken kostnaden enligt ritningarna åtföljande kostnadsberäkningar belöpte sig till 10,700 kronor. Enligt detta förslag skulle byggnaden uppföras af tegel med kalkstensbeklädnad, öfverensstämmande med slottets fasader, samt bestå af tre rum och kök, hvaraf ett rum och kök i bottenvåningen och två smärre vindsrum. Med anledning af hvad sålunda anförts och enär det till ämbetets förfogande ställda ordinarie anslag till byggnader och reparationer vore så belastadt med utgifter för nödiga reparations- och underhållsätgärders verkställande å de Kungl. Maj:ts och kronans

egendomar, som blifvit i ämbetets vård anförtrödda, att därmed ingalunda kunde bestridas också omkostnader för af behovet påkallade nybyggnader å samma egendomar, hemställde ämbetet, att Kungl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta nådig proposition om anvisande på extra stat af erforderliga medel för uppförande i öfverensstämmelse med nämnda ritningar af en vaktmästarbostad vid slottet.

Öfver berörda framställning har Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Kalmar län den 31 oktober 1904 afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, däri Kungl. Maj:ts befallningshafvande, enär faran af vådeld i den åt bemålde vaktmästare upplåtna lägenheten i slottet alltid hotade detta, förklarar sig anse det vara synnerligen angeläget, att åt vaktmästaren bereddes bostad utom själfva slottsbyggnaden; och då Kungl. Maj:ts befallningshafvande icke funnit något att erinra mot de uppgjorda ritningarna eller däremot att byggnaden förlades å den af öfverintendentsämbetet föreslagna plats, i hvilkens närhet funnes en större källare, som lämpligen syntes kunna användas till förvaring af det för bostadens uppvärmning erforderliga bränsle, ansåge sig Kungl. Maj:ts befallningshafvande böra på det lifligaste förorda bifall till öfverintendentsämbetets ifrågavarande hemställan.

Vid ärendets föredragning den 18 november 1904 fann Kungl. Maj:t öfverintendentsämbetets omförmälda framställning icke föranleda annan åtgärd, än att öfverintendentsämbetet anbefalldes att låta uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med ny ritning jämte kostnadsförslag till en vaktmästarbostad vid Kalmar slott af enklare och billigare beskaffenhet än den af ämbetet föreslagna.

Till åtlydnad häraf har öfverintendentsämbetet med underdånig skrifvelse den 31 oktober 1905 öfverlämnat en af förbemålde arkitekten Lindgren, på uppdrag af ämbetet, uppgjord ny ritning till uppförande af ifrågavarande byggnad jämte tillhörande kostnadsberäkning, slutande å ett belopp af 8,500 kronor; och har öfverintendentsämbetet tillika, med förmälan att nyssberörda förslag till byggnadens uppförande af ämbetet lämnats utan anmärkning, vidare anført, att ämbetet hölle före, att den föreslagna byggnaden, med hänsyn till den nära belägenheten till Kalmar slott, gifvetvis borde uppföras af sten och näppeligen syntes kunna gifvas en enklare utstyrsel än den senast föreslagna.

Häröfver har på grund af nådig remiss Kungl. Maj:ts bemålde befallningshafvande den 13 november 1905 afgifvit underdånigt utlåtande, däri Kungl. Maj:ts befallningshafvande, under åberopande af sitt förut i ärendet afgifna yttrande, förklarar sig icke hafva något att erinra mot det senast upprättade förslaget.

Sedermera har Kungl. Maj:ts befallningshafvande i en till chefen för finansdepartementet ställd, den 11 december 1906 aflåten skrifvelse anført, att de nu till bostad åt tillsyningsmannen upplåtna rum i slottet vore mörka, fuktiga, kalla och dragiga samt följaktligen icke uppfyllde nutida anspråk på en sund människobostad. Dessa brister syntes icke kunna genom reparation i någon nämnvärd grad afhjälpas; och inom slottet finnes ej heller annan till bostad för tillsyningsmannen lämpligare eller ur hygienisk synpunkt fördelaktigare lägenhet än den till honom nu upplåtna. Det syntes därför jämväl af berörda anledning nödvändigt att bereda tillsyningsmannen bostad utom slottet. Genom bostadens förläggande vid hufvudingången till slottsområdet vunnes därjämte den afsevärda fördelen, att tillsyningsmannen, hvilkens nuvarande bostad hade fönster, utom åt den inre borggården, endast åt sjösidan, lättare än nu vore fallet skulle kunna öfva önskvärd tillsyn öfver slottets yttre delar, hvilka esomoftast varit utsatta för skadegörelse af okynnig ungdom, hvarjämte det skulle blifva möjligt att, om och när så ansåges lämpligt, afstänga den inre borggården med sjelfva slottsbyggnaden från allmänhetens obehindrade tillträde.

Det synes mig vara en angelägenhet icke utan vikt, att ett historiskt minnesmärke af den rang, Kalmar slott intager, noga vårdas och, i den mån så kan ske, bevaras från förstörelse. Särskildt bör naturligen sådana åtgärder vidtagas, att slottet i möjligaste mån skyddas mot eldfara.

Utom eldstäderna i den nuvarande, till slottet förlagda vaktmästarbostaden finnes, enligt hvad jag inhämtat, ingen annan eldstad i bruk inom slottet än en värmapparat för uppvärmning af slottskyrkan, hvarest, äfven sedan den förutvarande slotts församlingen år 1884 sammanlagits med domkyrkoförsamlingen, på grund af i samband med nämnda åtgärd meddelade nådiga bestämmelser, högmässogudstjänst i regel fortfarande hvarje sön- och helgdag hålles. Berörda värmapparat utgöres för närvarande af en inom slottskyrkan anbragt kamin, hvarifrån röken ledes direkt ut genom den stenvägg, invid hvilken kaminen är uppställd. Enligt af Kalmar stads församling å kyrkostämma fattadt beslut lär emellertid inom den närmaste framtiden i stället komma att i slottskyrkan införas värmeledning i öfverensstämmelse med ett af ingenjören H. Theorell på öfverintendentsämbetets föranstaltande utarbetadt och af ämbetet gilladt förslag; och kan, enligt hvad jag från öfverintendentsämbetet inhämtat, vid genomförandet af nämnda förslag, enligt hvilket värmekällan skulle förläggas till ett stenhvalf under slotts-

kyrkan och rökkanalen på betryggande sätt isoleras, all eldfara med anledning af kyrkans uppvärmning anses utesluten.

Däremot synes en sådan fara i afsevärd mån föreligga, så länge inom slottet finnes inrymd en bostadslägenhet, hvadan det synes angeläget att vidtaga sådana åtgärder, att densamma icke vidare måtte behöfva användas, helst, enligt hvad öfverintendentsämbetet framhållit, en inom slottsbyggnaden inträffande eldsolycka på grund af byggnadens inre beskaffenhet lätt skulle kunna taga för densamma ödesdigra proportioner.

Med hänsyn härtill och då slottet med hvad därtill hörer gifvetvis icke kan eller bör lämnas utan ständig och omedelbar tillsyn och vård och den därstädes anställde vaktmästaren, som sålunda fortfarande måste anses behöffig, i följd däraf bör beredas bostad i slottets omedelbara närhet och inom det därtill hörande område, finner jag mig för min del böra understödja förslaget om uppförande inom nämnda område af en särskild bostad åt bemälda vaktmästare, hvilken, som nämnts, utom förmänen af fri bostad, åtnjuter en ganska ringa ersättning för sitt bestyr. Visserligen kan en sådan bostad icke åstadkommas utan rätt afsevärd kostnad, men då Kalmar slott, såsom jag redan antydtt, utgör ett af de minnesrikaste och i arkitektoniskt afseende märkligaste byggnadsverk från gångna tider, vårt land har att uppvisa, synes dess bevarande för framtiden vara väl värdt en dylik uppoffring från statens sida.

Med afseende å den tilltänkta byggnadens läge i slottets omedelbara närhet synes densamma böra uppföras af sten, hvarigenom och ofta återkommande reparationer för framtiden undvikas.

Genom de med anledning af Kungl. Maj:ts omförmälda beslut den 18 november 1904 företagna ändringar i ritningarna till byggnaden synes all den enkelhet i den föreslagna byggnadens utstyrelse, som med hänsyn till byggnadens blifvande läge lämpligen bör ifrågakomma, hafva blifvit iakttagen.

Mot det senast upprättade kostnadsförslaget, hvilket jag genom från orten inhämtade upplysningar haft tillfälle att kontrollera, har jag för min del icke funnit anledning till erinran.

Den ganska afsevärda prisskillnaden mellan de båda förslag, som i förevarande afseende uppgjorts, har hufvudsakligen vunnits genom att murverket, som enligt det först uppgjorda förslaget skulle utföras af tegel med kalkstensbeklädning, enligt det senare förslaget skulle bestå af tegel med puts med allenast fönster- och dörromfattningar af kalksten. Byggnadens utseende synes emellertid härigenom knappast

hafva blifvit mindre lämpligt eller mindre tilltalande än enligt det tidigare förslaget.

I likhet med öfverintendentsämbetet anser jag anslaget för byggnader och reparationer icke böra för utförande af ifrågavarande arbete anlitas, utan synes ett extra anslag böra för ändamålet af Riksdagen begäras.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får jag i underdånighet hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes i nådig proposition föreslå Riksdagen att till uppförande vid Kalmar slott, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med förenämnda af öfverintendentsämbetet i underdånig skrifvelse den 31 oktober 1905 tillstyrkta förslag, af en byggnad, afsedd till bostad för den vid slottet anställde vaktmästaren, på extra stat för år 1908 anvisa ett anslag af 8,500 kronor.

Hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets öfriga ledamöter instämde, behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilagan litt. . . . vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
A. W. Cygnæus.
